

נדרים דף נא

מ. שווערד

1. ספר בניהו בן יהוידע על נדרים דף נא/א

וצריך להבין, מאחר דודאי בר קפרא ידע דיומא דאחיך ביה רבי אתי פרענותא לעלמא, איך היה משתדל להבדיחו, ולא חש לנזק העולם. ונ"ל בס"ד, כי רבי היה סובל יסורין של אהבה כדי לדחות הפרענות מן העולם, וכמ"ש במציעא פ"ה ע"א דכל אותם שנים שהיה רבי ביסורין לא אצטריך עלמא למטרא, ופירש מהרש"א דלא הוה דינא בעלמא, ולא היה מדת הדין שולטת בעולם ע"ש, ולכן באותם הימים כל יום דאחיך ביה רבי אתי פרענותא לעלמא ששולטת מדת הדין, ובר קפרא ידע זה ולא רצה להבדיחו בכל יום אלא לפרקים, וכונתו בזה לטובת העולם, והוא כי היסורין אשר דוחין הפרענות ומסלקים מדת הדין מן העולם, היינו דוקא אם האדם מקבלם מאהבה כאשר קבלום ר' אלעזר בר' שמעון ורבינו הקדוש, ואיך יתברר שקבלום מאהבה, לכך התחכם בר קפרא להבדיחו, והוא יודע דרבי לא יערב לו הבדיחות, ואדרבה ישתדל להזהירו שלא יבדחנו, וכדוהו הכי באמת, ובוהו יתברר שהיה רבי מקבל היסורין מאהבה, שלא רצה לתת מרגוע לעצמו מן היסורין ואפילו יום אחד ושעה אחת, ולכן אע"פ שאותו היום אשר יבדיחו יגיע פרענות לעולם, עם כל זה הוא גורם בזה שירבה כוחם של היסורין שהיה מקבלם מאהבה, לדחות את הפרענות:

2. מהרש"א על נדרים דף נ/ב

א"ל אם לעוברי רצונו כן כו'. אינו דומה כפירש"י שהיה מגנהו כן על שלא זימנו אלא שהנראה דמעיקרא נמי כוונתו לשבח וע"פ מ"ש שיש אדם שזוכה לב' שלחנות העה"ז ולעה"ב כמו רבי וחביריו ויש צדיקים שאין זוכין רק לעה"ב אבל הרשעים אינן זוכין רק לשלחן א' שבעה"ז ולזה אמר ברמז מעיקרא אם לעוברי רצונו בעה"ז כך כמו לעושי רצונו שהם רבי וחביריו כ"ש שיהיה לעושי רצונו כך בעה"ב שבוה יזכו עושי רצונו טפי מעוברי רצונו ולפי שהם לא הבינו כוונתו פ"י דבריו אח"כ אם לעושי רצונו בעה"ז כו' ודו"ק:

3. ספר בניהו בן יהוידע על נדרים דף נא/א

שם שתינא חמרא ברקודא דאבוך ובקורקני דאמך. כלומר אביך ירקד ואמך מזמרת זמרת נשים בהוצאת קול בלבד בפה שקורין בלשון ערבי הלאה"ל, שאין מוציאים תיבות אלא קול בלשון בלבד, שהוא עולה ויורד בתוך הפה בהוצאת הקול. כדרך של נשים לעשות כן בחתונה וכיוצא, ובודאי אשתו של הנשיא אין דרכה לעשות כך, וגנאי הוא לה שתזמר בכך, וקרי לזמרה זו שקורין הלאה"ל בשם קורקני, שהוא קרקור בלבד בפה, שאין מוציאים תיבות שלימות. ונראה כי זמרה זו של הנשים היא היתה מזמן דורות ראשונים, דמצינו במדרש רבא פרשת ויצא וז"ל, והיו מקלסין קודמוי ואמרין הא ליא הא ליא, היא לאה היא לאה ע"ש, ונראה שאלו המלות היו מוציאים אותם בעת שעושים זמר שבפה הנזכר, שקורין אותו הלאה"ל, שאין הדברים האלה ניכרין להדיא בפירוש, אלא נבלעים זה בזה בניעמות הקול, והאומרים זה היו נשים ולא אנשים, דאם היו אנשים היה מרגיש יעקב אבינו ע"ה, אך כיון דהיו אומרים הדברים האלה נשים בזמרת פיהם, ויעקב אבינו ע"ה היה חסיד שאינו משים דעתו על זמרתם, משום דקול באשה ערוה, לכך לא דייק לישנא ולא הרגיש באלו הדברים...

4. ספר בניהו בן יהוידע על נדרים דף נא/א

והא דעסק עתה בסעודת חתן וכלה בפרשת עריות, מפני דנשואין הוא גדר ערוה, אי נמי מפני שרצה לעשות בדיחות באומרו תיתי אשתו של רבי ותמזוג לו את הכוס, רצה לדבר בפרשת עריות כדי שלא יבוא לידי הרהור חס ושלוה, וכמו הטעם שכתבו התוספות ז"ל, במה שקורין במנחה ביום כיפור בפרשת עריות, מפני שאותו היום באים הנשים לבית הכנסת מקושטות, להזהיר שלא ירהרו בהם ע"ש, וכן כאן דרש בזה בעבור זה:

5. מהרש"א על נדרים דף נא/א

מאי בן אלעשה דתניא לא לחנם פיזר כו'. לפירש"י דחוק דמאי אולמא ליה הך ברייתא מהך עובדא דלעיל דקאמר בהדיא בן אלעשה חתני' דרבי הוה ועשיר גדול הוה ונראה לפרש דה"ק מאי בן אלעשה אם עשיר גדול היה למה נקרא ע"ש אביו בן אלעשה ולא על שם עצמו וקאמר דתניא לא לחנם פיזר בן אלעשה כו' דדרך היורשים עושר מאביהם לוותר ולפזר מעותיהם כדאמרין בפ"ק דשבת שלישיית מאכל יורשין ופירש"י בדבר שלא עמלו בו ואמרין פ' כיסוי הדם מי שהניח לו אביו מעות ורוצה לאבדן ישתמש בכלי זכוכית וישכור פועלים כו' ולכך נקרא בן אלעשה ע"ש אביו שעושרו היה בירושה מאביו וקאמר עליו גם שהיה בן עושר וירש מאביו לא היה מפזר מעותיו בחנם כשאר יורשים אלא דבן אלעשה גם שהיה ג"כ יורש לא פיזר בחנם אלא כדי להראות כו' ודו"ק:

6. מהרש"א על נדרים דף נא/ב

גמ' דלמא פלטי' דג גדול ובלע"י דג קטן כו'. והוא מבואר במדרש דג גדול זכר היה והיה עומד יונה שם בריוח ולא נתן לב להתפלל רמז הקב"ה לדג והקיאו לתוך פיה של נקבה שהיתה מלאה עוברים והיה שם בדוחק שנאמר ויתפלל גו'

ממעני הדגה עכ"ל רש"י שם ומה"ט נמי היה בתחלה בגדול ואח"כ בקטן כדאמר הכא וק"ק לפי המדרש וטעמו אמאי קאמר בתר הכי ויאמר ה' לדג ויקא את יונה אל היבשה הל"ל ויאמר ה' לדגה גו' שהרי בדגה היה לבסוף ואם נאמר דשוב אח"כ כשהתפלל פלטו הדגה לתוך פה של הדג לא ידענא טעמו למה לא פלטו הדגה עצמה ליבשה ויש ליישב ודו"ק:

7. ספר חתם סופר על מסכת נדרים דף נא/ב

פליטיה דג גדול ובלטו דג קטן. להך ס"ד א"ש דכתיב ויאמר ה' לדג ויקא את יונה אל היבשה, ולא כתיב ויאמר ה' לדגה, כיון דבאמת גם זה השני דג גדול היה רק נגד הראשון היה נקרא דגה אבל בפ"ע דג גדול הוא הרבה יותר מליטרא. אבל למסקנא דגה לשון נקבה היא כבמדרש ופי' רש"י ביונה, ע"ש. והקשה מוהרש"א בח"א א"כ למה כתיב אחר כך ויאמר ה' לדג, לדגה הל"ל. וי"ל דלא מצינו דבור הקב"ה עם נקבה ואינו כבוד כלפי מעלה, אבל ויאמר לדג היינו שר עליון הממונה על הדגים, כנלע"ד: